

11 w 2018 (11)

Jak zbudować śródroczną punktację zastępów?

Data publikacji: 21.05.2018 / Autor: Dyzma Zawadzki

Odpowiedni system punktacji to podstawa współzawodnictwa zastępów. Zastanówmy się razem, co, w jaki sposób i z jaką wagą oceniać podczas takiego współzawodnictwa.

Poniższe przemyślenia opieram na wieloletnim doświadczeniu własnego środowiska, przekazywanym z ręki do ręki, jest to więc system w jakiś sposób sprawdzony.

Założenia wstępne:

Duże wyjazdy, czyli zimowisko i obóz (a także sierpień), są wyłączone z punktacji śródrocznej. Dzięki temu nawet zastęp, który z losowych powodów nie pracuje wzorowo podczas roku, ma szansę wyróżnić się podczas wyjazdu.

Turniej śródroczny wieńczy biwak Turnieju Zastępów w czerwcu, wtedy kończy się coroczna punktacja – po obozie zaczynają wszyscy z czystym kontem (także powstałe we wrześniu zastępy).

Punktowane kategorie znane są wszystkim harcerzom w drużynie – wiedzą nad czym pracować, mają szansę się przygotować, zaangażować nawet jeśli zastępowy na tym polu nie staje na wysokości zadania.

Punktacja jest ujawniana na bieżąco – dzięki czemu chłopcy czują presję przez cały rok i od razu widzą efekty swojej pracy.

Są nagrody – czyli jest motywacja. Nagrodą jest zarówno sława i chwała (ale koniecznie publiczna – czyli na przykład post na Facebooku drużyny), przechodnie, honorowe trofeum (np puchar z inskrypcjami z lat poprzednich), wreszcie nagroda rzeczowa. Innymi słowy – warto być najlepszym zastępem!

Mała uznaniowość ocen – punktacja musi być jasna i przejrzysta dla każdego z harcerzy.

Musimy też wiedzieć, co chcemy oceniać – żeby przedstawić to zastępowym. Poniżej pokażę Wam pewną listę kategorii, niemniej jednak można ją swobodnie rozszerzać

i uzupełniać lub ograniczać. Ważne jest jednak, by nie zmieniać zasad w trakcie gry! Istotne jest również ograniczanie uznaniowości – za chwilę omówimy tę kwestię bardziej szczegółowo.

Co oceniamy:

Biwaki – w każdy biwak drużyny w ciągu roku powinna być wpisana punktacja. Traktujemy jednak taki biwak całościowo – to znaczy punktujemy zajęte na nim przez zastępy miejsca.

Gry terenowe – w mojej drużynie odbywały się trzy, cztery gry poświęcone technikom harcerskim. Podobnie jak w przypadku biwakach – do ostatecznej punktacji będziemy wliczać punkty za zajęte miejsca, nie za punktację szczegółową.

Gry innego rodzaju – zastępy mogą otrzymywać zadania, harce, które mogą wykonać w założonym czasie, na przykład podczas zbiórek. Przykład takiej gry znajdziecie już wkrótce na naszym portalu.

Wydarzenia – gra okołobożonarodzeniowa, wyniki zastępów podczas biwaku hufca czy chorągwi, prace magazynowe, wyniki poszczególnych harcerzy podczas biegów (na przykład biegu na barwy drużyny – w moim środowisku zawsze w grudniu), inne.

Budowanie kroniki drużyny – czyli pisanina. U mnie w drużynie funkcjonowały dwie rzeczy: newsy, czyli krótkie i konkretne informacje o każdym wydarzeniu z życia drużyny, pojawiające się na bieżąco, oraz relacje, czyli dłuższe, literackie opisy wybranych, ważniejszych wydarzeń. Co ważne, w ten sposób nawet pierwszoroczny szeregowy może dołożyć swoją indywidualną cegiełkę do punktacji – pisząc krótki tekst. Ważne jest, żeby te teksty oczywiście publikować. Oceniamy zarówno jakość, jak i sam fakt oraz tempo napisania (przyjmujemy relacje na przykład przez miesiąc po danym wydarzeniu).

Frekwencja – dyskusyjny temat, ale mocno oczywisty (nawet Roland Philipps o niej pisał). Oceniamy frekwencję podczas każdego wydarzenia drużyny, możemy też dorzucić do tego umundurowanie. Bierzymy pod uwagę rzecz jasna procentowe stawiennictwo.

Wizytacja zbiórki zastępu – to przede wszystkim ocena zastępowego. Nie przywiązujemy się zanadto do zasad dobrej zbiórki. Dobrym rozwiązaniem może być omówienie ze wszystkimi zastępowymi zwizytowanej zbiórki, zaproponowanie oceny podczas Rady Drużyny, a następnie pozostawienie ostatecznej oceny zainteresowanemu zastępowemu.

Sprawności – każda sprawność zdobyta przez harcerza ma wartość, dajmy na to 5 punktów (jednogwiazdkowa), 10 (dwugwiazdkowa), 15 (trzygwiazdkowa) i 20 (mistrzowska). Stopnie uwzględnić możemy, choć większość z nich jest zwieńczona biegiem podczas obozu, więc nigdy tego nie zrobiliśmy. Niemniej jednak można by ocenić nawet terminowe wykonanie poszczególnych zadań.

Na koniec pozostawiłem **ocenę zastępowego**. To powinna być raczej indywidualna rozmowa z zastępowym, podczas której omówimy z nim jego stosunek do

chłopaków, jego styl prowadzenia zastępu, pogodę ducha chłopaków, gotowość do służby. To jest miejsce na wytknięcie mu, że gdy biegł z zastępem, by wygrać grę, najstarszy chłopiec został w tyle i odłączył się od zastępu. Ważne, by oceniani zastępowy miał świadomość, czemu otrzymuje taką, a nie inną ocenę.

Inne – bardzo szeroka kategoria! Możecie tu zmieścić wszystko, na co nie wpadliśmy – jeśli zastępy mają przydzielone namioty, to ich stan, jeśli urządzącie festiwal teatralny, to występ, konkurs kulinarny (ciasta na Boże Narodzenie) i tak dalej...

Waga ocen:

Zostało nam jeszcze przydzielenie odpowiedniej wagi do każdej z ocenianych kategorii. Jest to ogromnie

istotne, bo po pierwsze określa nasze priorytety, a po drugie balansuje możliwości zastępów poprzez położenie nacisku na różne umiejętności. System, jaki stosowaliśmy w drużynie, być może nie jest najbardziej wyszukany i skomplikowany, ale działał. Jestem przekonany, że można wymyślić lepszy, ale sprawdzone rozwiązania są zawsze cenne.

Największą wagę oczywiście mają **gry i biwaki** dedykowane Turniejowi Zastępów. Około 30% podstawowej puli punktów powinien stanowić biwak Turnieju, zaś gry (przy założeniu, że będą 3-4) około 10%. Piszę około, ponieważ nie da się ustalić ogólnej liczby punktów na początku roku (bądźmy realistami, zlot chorągwi może się nie odbyć z przyczyn losowych, podobnie inne wydarzenia, z drugiej strony coś może się pojawić dodatkowo) – zaś podstawowa pula punktów jest mocno umowna. Przy wynikach gier i biwaków punktujemy kolejne miejsca, czyli przekładamy punktację szczegółową na ogólną. Przykładowo: za pierwsze miejsce w grze 100 punktów, za drugie 80 punktów, za trzecie 70 punktów, za czwarte 60 punktów, za piąte 50 punktów. Czemu nie od 50 do zera? Bo po pierwsze, łatwiej liczyć, a po drugie nikt nie zasługuje na zero. Możemy też manipulować premiowaniem pierwszego miejsca na przykład na biwaku – zwiększając różnice (I – 300 pkt, II – 250 pkt, III – 200 pkt, IV – 150 pkt, V – 100 pkt).

Gry innego rodzaju punktujemy tym samym sposobem, ale zmniejszając ich wagę – na przykład punkty za zwycięstwo w grze “wigilijnej” przemnażamy przez 0,75.

Wydarzenia mają to do siebie, że rzadko możemy je zaplanować. Niemniej koniecznie musimy uwzględnić w punktacji dobre wyniki naszych zastępów na zlocie chorągwi. Gdyby mój zastęp wygrał zlot chorągwi i prowadziłbym porządną punktację, obdarowałbym go 150 punktami. I odpowiednio oceniłbym resztę. Jeśli chodzi na przykład o zwycięstwo harcerza z danego zastępu w biegu na barwy drużyny, dodałbym danym zastępom 30, 20 i 10 punktów za każde miejsce na podium (bo są to biegi na tyle proste, że ocena podium wystarczy, a do tego biegną tylko pierwszorocznicy).

Budowanie kroniki przez cały rok oceniałbym w sposób następujący – 10 punktów za przesłanie relacji/newsa w czasie, 5-20 punktów za jakość relacji/newsa – ocena najlepiej kolegialna.

Frekwencja – różne rozwiązania, można ustalić, że przy każdej zbiórce każdy członek zastępu to jeden punkt, albo liczyć procenty. Niemniej jednak, jeśli oceniamy każde wydarzenie w ciągu roku, waga pojedynczej oceny nie powinna być duża.

Wizytacja zbiórki – przygotowanie, przeprowadzenie, atmosfera – podobna waga jak gra.

Ocena zastępowego – wartość podobna do gry w ramach turnieju. Ta ocena ma przede wszystkim znaczenie w kontekście sygnału od kadry drużyny dla zastępowego – tego jak się sprawuje, co powinien naprawić. Nie możemy więc przesadzić z wagą, szczególnie że członkowie zastępu nie mają na to wpływu.

Sprawności – każda sprawność powinna być punktowana, ze stopniowaniem

wartości od jednogwiazdkowych do mistrzowskich. Również dzięki temu młodszy harcerze mogą mieć duży wpływ na wynik zastępu.

Inne – dowolnie. Należy jednak pamiętać, żeby zachować jak najniższy poziom uznaniowości w punktacji. Nieprzejrzysta punktacja jest gorsza niż jej brak, daje podstawy do podejrzeń faworyzacji itd.

Ponadto...

Ciekawym rozwiązaniem mogłoby być uwzględnienie stażu zastępów poprzez promowanie młodszych i mniej doświadczonych zastępów. Możemy na przykład przemnożyć ostateczne wyniki przez 0,9 dla drugorocznych zastępów i przez 0,8 dla trzecieorocznych zastępów. Nigdy tego nie zrobiłem, ale w pewnych sytuacjach mogłoby być to uzasadnione.

Na koniec warto jeszcze zaznaczyć, że wg. Rolanda Philippsa zastępowi winni sami wybierać kategorie, w jakich chcieliby współzawodniczyć przez cały rok. Choć nigdy na to nie wpadłem, uważam to za świetną ideę. Widziałbym taką rozmowę podczas ostatniego obozowego spotkania ZZ-tu. Prawdopodobnie nie będą w niej uczestniczyć zastępowi nowych zastępów – ale ze względu na fakt, że często nabory się opóźniają, składy zastępów również ustalają się dość późno, nie wydaje mi się to aż tak istotne.

Na podstawie opisanych wyżej założeń przeprowadziłem małą symulację, byście mogli sami ocenić przydatność moich propozycji (zdarzają się miejsca ex aequo!):

ZASTĘP	Kruki	Rysie	Wilki	Żubry	Sokoły	IDEAŁ (6+1)
rocznik	2006	2006	2005	2005	2004	
stan osobowy	7+1	5+1	6+1	5+1	4+1	
ZAŁOŻONE NA POCZĄTKU KATEGORIE						
konkurs ciast na wigilię (*0,60)	60	36	48	42	30	60
bieg na krajkę drużyny	nie dotyczy	nie dotyczy	20; 30	10	nie dotyczy	50
Turniej Sportowy Drużyny (*0,60)	48	60	36	30	42	60
gra o historii naszego miasta (*0,75)	75	52,5	37,5	45	60	75
gra - terenoznawstwo	50	70	80	60	100	100
turniej zastępów hufca - pkt za podium	nie dotyczy	nie dotyczy	100	nie dotyczy	nie dotyczy	100
gra - sygnalizacja	100	80	60	50	70	100
turniej (złot) Chorągwi - pkt za podium	nie dotyczy	50	50	nie dotyczy	150	150
gra - samarytanka	50	60	80	100	70	100
Biwak Turnieju Zastępów	150	250	300	150	200	300
Wizytacja zbiórki (*0,8)	64	80	48	56	40	80
Ocena zastępowego (*0,8)	48	40	64	80	56	80
SUMA:	645	658,5	841,5	623	818	1255
POZOSTAŁE						
sprawności * (po 5 pkt)	12	10	1	3	3	każdy po 5
	60	50	5	15	15	30
sprawności ** (po 10 pkt)	6	3	3	1	2	pięciu po 1
	60	30	30	10	20	50
sprawności *** (po 15 pkt)	0	0	2	1	2	dwoch po 1
	0	0	30	15	30	30
sprawności M (po 20 pkt)	0	0	0	0	0	zastępowy 1
	0	0	0	0	0	20
relacje (dla ułatwienia wszystkie maks jakość)	3 relacje	2 relacje	0 relacji	1 relacja	1 relacja	10 relacji
	90	60	0	30	30	300
SUMA:	855	798,5	906,5	693	913	1685
MIEJSCE:	III	IV	II	V	I	nie dot.

Dla chętnych także aktywny arkusz gotowy do pobrania pod [linkiem](#).

Nowy rok harcerski za pasem, mam nadzieję, że przekonałem Was do wprowadzenia do życia drużyny podobnej punktacji, a zarazem zachęcam do dzielenia się własnymi pomysłami!

Dyzma Zawadzki

W ZHR w latach 2003-2018, przeszedł ścieżkę od młodzika do harcmistrza. Drużynowy 16 WDH „Grunwald” (2009-2012) i patrolu wędrowników „Włóczykije” (2012-2017), robił też parę mniej istotnych rzeczy. Historyk z zamiłowaniem, adwokat z przypadku, żonę poznał na mazowieckiej „Agricoli”. Stara się przysłużyć harcerstwu spoza organizacji, na tyle, na ile może.